

Työaikalain soveltaminen

Outi Korhonen

15.10.2020

Aluksi

- Työaikalainsäädäntö ei kuulu maa- ja metsätalousministeriön toimialaan, mutta sillä ja siihen liittyvillä mahdollisilla muutoksilla on kuitenkin kytkentä eläinlääkärityövoiman tarpeeseen ja määrään.
- Kunnaneläinlääkäreiden palkkausjärjestelmällä ja eläinlääkintähuoltolain palkkioita ja maksuja koskevilla säännöksillä on luultavasti vaikutusta työaikalainsäädännön tulkintoihin.

Viimeaikainen kehitys

- Viime vuoden loppuun asti voimassa olleen työaikalain (605/1996) mukaan työaikalakia ei sovellettu työhön, jota tehdään kotona tai muutoin sellaisissa oloissa, ettei voida katsoa työnantajan asiaksi valvoa siihen käytettävän ajan järjestelyjä.
 - Säännöstä tulkittu siten, että praktikkoeläinlääkäreinä toimiviin kunnaneläinlääkäreihin ei sovelleta työaikalakia.
- Uusi työaikalaki (872/2019) tuli voimaan vuoden 2020 alusta. Työaikalain soveltamisalasäännökseen ehdotettiin muutoksia, joiden seurauksena praktikkoeläinlääkäreinä toimivat kunnaneläinlääkärit olisivat tulleet työaikalain soveltamisalan piiriin.

Viimeaikainen kehitys

- Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta totesi mietinnössään (TyVM 17/2018 vp) hallituksen esityksestä, että asiantuntijakuulemisessa praktikkoeläinlääkäreiden kuulumisesta uuden työaikalain soveltamisalan piiriin on esitetty toisistaan poikkeavia näkemyksiä.
- Valiokunta ehdotti esitettyyn soveltamisalaa koskevaan säännökseen muutosta, jolla säännöksen sisältö tuli valiokunnan mukaan lähelle tuolloin voimassa olleen lain säännöstä, jonka katsottiin jättävän kunnaneläinlääkärit työaikalain soveltamisalan ulkopuolelle.
 - Siltä osin kuin kysymys on kunnallisena viranhaltijana tehtävästä työstä, praktikkoeläinlääkärit voisivat ehdotetun muutoksen perusteella edelleen jäädä lain soveltamisalan ulkopuolelle.
 - Edellytyksenä on kuitenkin se, että työaika-autonomian vaatimus täyttyy.

Työaika-autonomiasta

- Työaikalakia ei sovelleta työntekijään tai viranhaltijaan, *jonka työaika ei ennalta määritellä eikä työajan käyttöä valvota ja joka siten voi itse päättää työajastaan, kun kyse on työstä, jota siihen liittyvien toiminnan erityispiirteiden vuoksi tehdään sellaisissa oloissa, ettei voida katsoa työnantajan asiaksi valvoa siihen käytettävän ajan järjestelyjä.*
- Työaika-autonomia ilmenee siten, että
 - työntekijän työaika ei ennalta määritellä ja
 - hänen työajan käyttöään ei valvota, ja
 - työntekijä voi itse päättää työajastaan.

Työaika-autonomiasta

- Työntekijällä voi olla työaika-autonomia silloin, kun työntekijä voi itsenäisesti päättää työaikansa suunnittelusta ja aikataulutuksesta työnantajan laatiman tavoiteaikataulun puitteissa.
- Työaika-autonomian edellytyksenä on se, että työntekijä voi itse päättää työajan sijoittelusta sekä päivittäisestä ja viikoittaisesta työajasta.
- Jos työntekijä ei voi näin toimia ilman työnantajan hyväksyntää, työntekijällä ei ole säännöksessä tarkoitettua vapautta päättää työajoistaan.

Kunnallinen lääkärin virkaehtosopimus

- Kunnaneläinlääkärin on katsottu jäävän työaikalain soveltamisalan ulkopuolelle.
- Kunnaneläinlääkärin vapaapäivistä ja lepoajasta on kuitenkin sovittu kunnallisella lääkärin virkaehtosopimuksella (lääkärisopimuksella). Lääkärisopimuksella lepoaika on turvattu työaikalain mukaisesti.
 - Eläinlääkärin on saatava kerran kalenteriviikossa vähintään 35 tuntia kestävä keskeytyksetön vapaa-aika, joka on, mikäli mahdollista, sijoitettava sunnuntain yhteyteen.
 - Viikkolepo voidaan järjestää keskimäärin 35 tunniksi 14 vuorokauden ajanjakson aikana.
 - Vapaa-ajan tulee olla kuitenkin yhtäjaksoisesti vähintään 24 tuntia viikossa.

Kunnallinen lääkärin virkaehtosopimus

- Mikäli eläinlääkäri päivystää viikonlopun aikana, hänelle annetaan samana viikonloppuna 32 tehtyä päivystystuntia kohti yksi päivystysvapaa.
- Mikäli eläinlääkäri päivystää koko viikonlopun (pe klo 16.00 – ma klo 8.00), tästä syntyy kaksi vapaapäivää.
- Jokaisesta 64 arkipäivystyskorvauksella korvattua päivystystuntia kohden eläinlääkäri saa yhden päivystysvapaan.
- Päivystysvapaat on sijoitettava siten, että edellä kuvattu viikkolepo toteutuu.

Kunnaneläinlääkärien työsidonaisuus käytännössä

- Praktikkoeläinlääkärinä toimivat kunnaneläinlääkärit eivät ole kokonaispalkkausjärjestelmässä, eikä heidän säännöllistä työaikaansa ole määrätty.
- Eläinlääkintähuoltolain (765/2009) kunnan on järjestettävä arkipäivisin virka-aikana saatavilla oleva peruseläinlääkäripalvelu asukkaidensa pitämiä kotieläimiä varten sekä sellaisten yhteisöjen pitämiä kotieläimiä varten, joilla on kotipaikka sen alueella.
 - Lähtökohtaisesti kunnaneläinlääkäri työskentelee siis kuukauden jokaisena arkipäivänä virka-aikaan.

Kunnaneläinlääkärien työsidonaisuus käytännössä

- Kunnaneläinlääkäriin päivystystiheys on yleisimmin noin 1/5 tai 1/6, eli joka 5. tai joka 6. arkipäivystys ja joka 5. tai joka 6. viikonloppu.
 - Jos kunnaneläinlääkäri tekee kuukauden aikana esimerkiksi yhden kokonaisen viikonloppupäivystyksen ja neljä arkipäivystystä, päivystystä kertyy 128 h/kk.
- Päivystyksen kiireisyys vaihtelee yksiköiden välillä ja yksikönkin sisällä ajallisesti.
 - Päivystyksessä annettava eläinlääkäriapu on annettava eläinsuojelullisista syistä kiireellisesti.
- On tavanomaista, että kunnaneläinlääkäri tekee päivystysvuoron aikana huomattavia määriä puhelinneuvontaa tai muuta vastaavaa työtä.